

REDAKTIONEL NOTE

I lyset af diskussionen om oversættelse i gymnasiet i det nyligt udsendte særhæfte om kernefaglighed 'Fokus på engelsk' fandt vi, at tiden er moden til en egentlig debat om begrebet oversættelse, i gymnasiet såvel som i engelskfaget på de højere læreanstalter samt ikke mindst som professionel beskæftigelse i 'det virkelige liv'. I indledningen til debathæftet slås det fast, at engelsk er et sprogligt *kommunikationsfag*, og dette synspunkt understøttes fx i Professor Bent Preislers indlæg om det stigende behov for gymnasielevernes faglige aktive omgang med det engelske sprog som *formidling* eller optræning i formidling. Vi lever i en globaliseret verden, for nu at bruge et ofte (mis)brugt plusord, hvor vi dagligt er i kontakt med den anden side af jordkloden via Internettet. Denne omgang og *kommunikation* med omverden, selv – eller måske netop især – blandt de helt unge, får den traditionsbundne oversættelsesdisciplin i gymnasiet til at fremstå som en kunstig stiløvelse. 'Ud med oversættelse af tekster som ingen ville drømme om at oversætte uden for klasseværelset!' tordner Preisler, '(fordi de ikke ville kunne se hvad formålet dog skulle være, og hvem der ville gide læse teksten, ud fra hvilket behov?)' For at kunne overleve som meningsfuld disciplin må og skal oversættelse gøres mere virkelighedsnær. Hvordan og hvorledes det skulle kunne gå for sig, søger redaktionen af Anglo Files hermed at kaste mere lys på med nærværende nummer.

De første tre artikler er grupperet efter direkte kritik og provokation af hævdvundne

konventioner i gymnasiet fra Cay Dollerup, leder af Center for Oversættelsesvidenskab, Københavns Universitet, til bud fra Tim Caudery og Karen M. Lauridsen på, hvordan oversættelse som formidling og kommunikation praktiseres på engelskuddannelserne på henholdsvis Aarhus Universitet og Handelshøjskolen i Aarhus. Dollerups hovedtese er, at den gymnasiale oversættelsesdisciplin ikke følger med udviklingen, da virkelig oversættelse i bund og grund er en aktivitet i den omgivende verden, inklusiv flittig brug af hjælpemidler og Internettet, for sådan arbejder en moderne oversætter. I gymnasiet er oversættelse en uvirkelig hjælpedisciplin i fremmedsprogindlæringen. Når engelsk nu er blevet et globalt brugssprog, ikke mindst takket være informationsteknologien, så er der ikke længere nogen konventionelle parametre for, hvad der er 'rigtig' engelsk. Derfor virker det søgt at bruge oversættelse til at checke elevernes formåen inden for en grammatisk og idiomatisk såkaldt korrekt form for Received British Standard, siger Dollerup.

Karen M. Lauridsen er enig med Dollerup i, at det engelske sprogs status i Danmark har ændret sig på grund af det udvidede internationale samarbejde. Vi må fokusere på engelsk som en form for *interkulturel kommunikation*, og det kræver nytænkning inden for skriftlig sprogfærdighed i det hele taget igennem hele gymnasieforløbet. Hun foreslår nye arbejdsmetoder, hvor fx Internettet tages aktivt i brug. Lauridsen løfter også sløret for, at man på Handelshøjskolen i Aarhus er i gang med at plan-

REDAKTIONEL NOTE

lægge et ny Master-uddannelse i professionel oversættelse, der vil løbe af stablen i 2005.

Tim Caudery præsenterer vore læsere for teorier om, hvorvidt vi overhovedet indlærer et fremmedsprog gennem grammatiske regler og forskrifter, eller om det ikke snarere er gennem en naturlig oplevelse af sproget, som vi finder det i det daglige. Gentagne virkelighedsnære oplevelser af sproglige strukturer sætter sig fast i elevens bevidsthed, mens abstrakte regler går ind gennem det ene øre og ud af det andet. På Engelsk Institut i Aarhus håber Caudery, at man kan få indført tilladelse til, at *alle* hjælpemidler må bruges til eksamen, inklusive Internettet. Som Dollerup også pointerede, så kan ingen oversætter med respekt for sig selv i dag undvære de guldgruber af viden, dette medium gemmer på. Halvdelen af en oversætters arbejde består i at søge og undersøge diverse oplysninger, så for at gøre oversættelse mere realistisk for de universitetsstuderende, ville det være ideelt, hvis samtlige formidlingskanaler stod åbne i eksamensøjemed.

Den følgende artikel er et 'svar', kunne man nærmest kalde det, fra engelskfagets opgavekommission i gymnasiet repræsenteret ved Karen Lemming og Birthe Tandrup. De gør rede for kommissionens rationale bag fremstillingen af de i de øvrige artikler så udskældte eksamensoversættelser. Kommissionen ser det ikke som deres opgave at skabe kunstige tekster, der retter sig mod en ord-for-ord oversættelse fra eleverne, ej heller en opgave, der appellerer til elevens fornemmelse for tekstens kommunikative funktion, da det ganske enkelt er for kompliceret for eleverne i eksamenssituationen.

Hos os er oversættelsen 'simpelthen primært en prøve i grammatik, ordbogsopslag og syntaks', forklarer Lemming og Tandrup. Og 'derfor går oversættelsen nok ingen steder hen foreløbig', slutter de af i spørgsmålet om, hvorvidt disciplinen kunne tænkes at tage ny form fremover.

De sidste to artikler med temaet oversættelse er af Allan Hilton Andersen og Henrik Gottlieb, begge fra Københavns Universitet. De behandler hver især oversættelse fra et professionelt synspunkt. Hilton Andersen giver en levende og personlig beretning om sit eget liv som litterær oversætter, mens Gottlieb gør rede for vanskelighederne ved produktionen af den i dag mest læste form for teksttype overhovedet, nemlig tv-underteksterne. En gennemsnitsdansker ser fjernsyn 18 timer og 14 min. om ugen svarende til et halvtidsjob, og det stiller større og større krav til seernes forskelligartede behov for oversættelse af programmerne. I fremtiden vil tv-stationerne sandsynligvis kappes om at tilbyde diverse 'costumized' oversættelser, som seerne frit kan vælge imellem, spår Gottlieb. Dermed vil tekstning ikke længere bare være tekstning, som vi kender det i dag, men afføde en hel række nye genrer af tekstningsformidling. Og dermed går selve begrebet oversættelse jo også hen og bliver en endnu mere uformelig størrelse, end det er tilfældet i dag. Så et eller andet sted går oversættelse altså hen for nu at bruge opgavekommissionens formulering.

Redaktionen siger tak til Esben Andreasen for mange gode og velskrevne anmeldelser. Esbens sidste anmeldelse kan ses på side 75.

Redaktionen ◆